

๑. ภาพรวม

๑.๑ องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organisation for Economic Co-operation and Development หรือ OECD) เป็นองค์การความร่วมมือของกลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี ๒๕๐๕ (ค.ศ. ๑๙๖๑) มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยเป็นองค์กรที่เปรียบเสมือน “think tank” ที่มีองค์ความรู้ ความเชี่ยวชาญ และคลังข้อมูลหลากหลาย ซึ่งจำเป็นต่อการทำความเข้าใจและช่วยให้รัฐบาลต่าง ๆ ตอบสนองต่อการพัฒนา

๑.๒ OECD มักถูกมองว่าเป็น “rich man’s club” ปัจจุบันมีสมาชิก ๓๖ ประเทศ^๑ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป (ลิทัวเนียเข้าเป็นสมาชิกล่าสุดในปี ๒๕๖๑) อย่างไรก็ตาม นับตั้งแต่ช่วงปี ๒๕๔๓ (ค.ศ. ๒๐๐๐) ซึ่งเศรษฐกิจโลกโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรปเริ่มเผชิญกับภาวะชะลอตัว OECD เริ่มแสวงหาช่องทางขยายความร่วมมือกับประเทศที่ไม่ใช่สมาชิกและขยายสมาชิกภาพไปยังประเทศในภูมิภาคที่มีการเติบโตและขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว (emerging economies) เช่น ประเทศในลาตินอเมริกาและเอเชีย

๑.๓ ระหว่างการประชุมคณะมนตรี OECD ระดับรัฐมนตรี (The Meeting of the OECD Council at Ministerial Level หรือ MCM) เมื่อวันที่ ๓๐ พ.ค. ๒๕๖๑ โคลอมเบียและลิทัวเนียได้ลงนามในเอกสารเข้าร่วมเป็นสมาชิก OECD โดยลิทัวเนียได้เข้าเป็นสมาชิก OECD อย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ ๕ ก.ค. ๒๕๖๑ ขณะที่โคลอมเบียอยู่ระหว่างการดำเนินการภาคยานุวัติเพื่อเข้าเป็นสมาชิกอย่างเป็นทางการต่อไป

๒. ความร่วมมือไทย-OECD

ไทยมีแนวคิดที่จะเข้าเป็นสมาชิก OECD ตั้งแต่ปี ๒๕๔๔ (ค.ศ. ๒๐๐๑) โดยรายงานการศึกษาของ TDRI (ปี ๒๕๔๔) ได้ข้อสรุปว่า ไทยมีศักยภาพและมีความพร้อมในเชิงเศรษฐกิจ แต่ยังขาดความพร้อมในแง่ของกฎหมายและระเบียบภายในประเทศ โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายเงินทุน การค้า และการบริการ จึงควรเตรียมความพร้อมของหน่วยงานของไทยด้วยการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของ OECD

ปัจจุบัน OECD ดำเนินความร่วมมือกับไทยใน ๓ ระดับ ได้แก่

๒.๑ ระดับหน่วยงาน

(๑) การเป็นผู้เข้าร่วม (participant) ในหน่วยงาน/ คณะกรรมการ/ กรอบความร่วมมือของ OECD เช่น

- Fisheries Committee ตั้งแต่ปี ๒๕๔๔ โดยกรมประมง
- Working Group on Good Laboratory Practice และ Working Group of National Coordinators of the Test Guideline Programmes ตั้งแต่ปี ๒๕๕๓ โดยกระทรวงอุตสาหกรรม
- Working Party on SMEs and Entrepreneurship ตั้งแต่ปี ๒๕๕๑ โดยสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.)
- Committee for Scientific and Technological Policy ตั้งแต่ปี ๒๕๕๔ โดยสำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ (สวทน.)

(๒) การเป็นสมาชิกหรือ Association Country เช่น

- OECD Development Centre ตั้งแต่ปี ๒๕๔๘ โดยกระทรวงการต่างประเทศ
- International Energy Agency ตั้งแต่ปี ๒๕๕๔ (ค.ศ. ๒๐๑๑) โดยกระทรวงพลังงาน
- Global Forum on Transparency and Exchange of Information for Tax Purposes ตั้งแต่ปี ๒๕๖๐ (ค.ศ. ๒๐๑๗) โดยกรมสรรพากร
- Inclusive Framework on BEPS ตั้งแต่ปี ๒๕๖๐ (ค.ศ. ๒๐๑๗) โดยกรมสรรพากร
- Committee on Digital Economy Policy (อยู่ระหว่างดำเนินการ) โดยกระทรวงดิจิทัลฯ

^๑ สมาชิกได้แก่ ออสเตรเลีย ออสเตรีย เบลเยียม แคนาดา ชิลี สาธารณรัฐเช็ก เดนมาร์ก เอสโตเนีย ฟินแลนด์ ฝรั่งเศส เยอรมนี กรีซ ฮังการี ไอร์แลนด์ ไอร์แลนด์ อิสราเอล อิตาลี ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ลัตเวีย ลิทัวเนีย ลักเซมเบิร์ก เม็กซิโก เนเธอร์แลนด์ นิวซีแลนด์ นอร์เวย์ โปแลนด์ โปรตุเกส สโลวาเกีย สโลวีเนีย สเปน สวีเดน สวิตเซอร์แลนด์ ตุรกี สหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกา

(๓) ความร่วมมือในการจัดทำรายงานเพื่อการประเมิน วิเคราะห์ และจัดทำข้อเสนอแนะต่อ นโยบายด้านต่าง ๆ เช่น

- การศึกษา SMEs and Entrepreneurship ในปี ๒๕๕๔ (ค.ศ. ๒๐๑๑) โดย สสว.
- การศึกษา Green Growth in Bangkok, Thailand ในปี ๒๕๕๘ (ค.ศ. ๒๐๑๕) โดย กรุงเทพมหานคร
- การเข้าร่วม Programme for International Student Assessment (PISA) ตั้งแต่ ปี ๒๕๔๓ (ค.ศ. ๒๐๐๐) โดยกระทรวงศึกษาธิการ
- การทำรายงาน Integrity Review โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.)

๒.๒ ระดับทวิภาคี

● เมื่อปี ๒๕๕๖ (ค.ศ. ๒๐๑๓) OECD ได้เลือกให้ไทยเป็น ๑ ใน ๔ ประเทศ (อีก ๓ ประเทศ ได้แก่ โมร็อกโก เปรู และคาซัคสถาน) ที่ OECD ประสงค์จะพัฒนาความร่วมมือผ่านโครงการ Thailand -OECD Country Programme (CP) ระยะเวลา ๒-๓ ปี เพื่อกระชับความร่วมมือกับไทยอย่างเป็นบูรณาการ และอาจจะนำไปสู่การตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิก OECD ของไทยในอนาคต

● สืบเนื่องจากสถานการณ์ทางการเมืองของไทย OECD จึงมีมติเมื่อเดือน มิ.ย. ๒๕๕๗ (ค.ศ. ๒๐๑๔) ระบุการดำเนินโครงการกับไทยออกไปก่อนจนกว่าสถานการณ์การเมืองจะเข้าสู่สภาวะปกติ อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากประเทศไทยมีพัฒนาการทางบวกของการเมืองภายในอย่างชัดเจน เมื่อวันที่ ๑๓ มี.ค. ๒๕๖๐ (ค.ศ. ๒๐๑๗) คณะกรรมการ External Relations Committee (ERC) ของ OECD ได้มีมติอย่างเป็นทางการให้ OECD รื้อฟื้นโครงการ CP กับไทย โดยเมื่อวันที่ ๒๒ ส.ค. ๒๕๖๑ (ค.ศ. ๒๐๑๘) ครม. มีมติเห็นชอบและอนุมัติเรื่องการแสดงเจตจำนงที่จะร่วมมือกับ OECD ในการดำเนินโครงการ CP กับ OECD ตลอดจนมอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินโครงการ CP ต่อไป โดยกระทรวงการต่างประเทศเป็นผู้ประสานงาน OECD ร่วมกับ สศช.

● เมื่อวันที่ ๒๔ ส.ค. ๒๕๖๐ (ค.ศ. ๒๐๑๗) นายสุวิทย์ เมษินทรีย์ รมต.นร. ในขณะนั้น และ นาย Ángel Gurría เลขาธิการ OECD ได้ร่วมลงนามในหนังสือแสดงเจตจำนงความร่วมมือระหว่างรัฐบาลไทย กับ OECD โดยกระทรวงการต่างประเทศ (โดยสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงปารีส) ได้เจรจาจัดทำบันทึกความเข้าใจ (MoU หรือ Memorandum of Understanding) ของโครงการ CP ตามที่ได้หารือกับ สศช. และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งระบุหลักเกณฑ์ความร่วมมือครอบคลุมสำหรับทั้งโครงการย่อยจำนวน ๑๖ โครงการ (ซึ่งจะแนบท้าย MoU นี้) อันจะช่วยให้ทุกโครงการย่อยได้รับสิทธิประโยชน์ภายใต้เงื่อนไขที่สอดคล้องกัน โดยเมื่อวันที่ ๘ พ.ค. ๒๕๖๑ ครม. มีมติอนุมัติร่าง MoU และงบประมาณสำหรับดำเนินโครงการ CP

● เมื่อวันที่ ๓๑ พ.ค. ๒๕๖๑ นายกอบศักดิ์ ภูตระกูล รมต.นร. และนาย Ángel Gurría เลขาธิการ OECD ได้ร่วมลงนามใน MoU โครงการ CP ระหว่างการประชุมคณะมนตรี OECD ระดับรัฐมนตรี (The Meeting of the OECD Council at Ministerial Level หรือ MCM) ณ กรุงปารีส

๒.๓ ระดับภูมิภาค

(๑) โครงการ OECD Southeast Asia Regional Programme (SEARP)

- ก่อตั้งเมื่อปี ๒๕๕๗ (ค.ศ. ๒๐๑๔) มีวัตถุประสงค์หลัก คือ (๑) ยกระดับความร่วมมือกับ ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (๒) สนับสนุนการบูรณาการอาเซียนและกระบวนการปฏิรูปภายในของประเทศสมาชิกอาเซียน และ (๓) สนับสนุนการมีส่วนร่วมในหน่วยงานและกลไกต่าง ๆ ของ OECD โดย SEARP มีความร่วมมือ ๖ สาขา ได้แก่ ภาษี SMEs การศึกษา การลงทุน ความเชื่อมโยงและความร่วมมือภาครัฐ-เอกชน และแนวปฏิบัติด้านกฎระเบียบที่ดี และ ๓ ขั้วเริ่มต้น ได้แก่ การค้า นวัตกรรม และความเท่าเทียมทางเพศ ทั้งนี้ ไทยเป็นประธานร่วม (Co-Chair) ในสาขา SMEs และการลงทุน ตั้งแต่ ธ.ค. ๒๕๕๘ (ค.ศ. ๒๐๑๖)

- ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม OECD SEARP และการประชุม Steering Group Meeting of SEARP ครั้งที่ ๓ ระหว่างวันที่ ๒๔ - ๒๕ ส.ค. ๒๕๖๐ (ค.ศ. ๒๐๑๗) โดยนาย Ángel Gurría เลขาธิการ OECD ได้เดินทางมาร่วมเปิดการประชุม SEARP ด้วย

- เมื่อวันที่ ๑๐ ม.ค. ๒๕๖๑ ที่ประชุม Intersessional Steering Group Meeting of SEARP ได้มีมติเห็นชอบให้ไทยและเกาหลีใต้เป็นประธานร่วมของ SEARP วาระปี ๒๕๖๑ – ๒๕๖๓ (ค.ศ. ๒๐๑๘ – ๒๐๒๐) (क्रम. มีมติอนุมัติให้ไทยเป็นประธานร่วมฯ เมื่อวันที่ ๙ ม.ค. ๒๕๖๑) โดยญี่ปุ่นเป็นเจ้าภาพการประชุม SEARP Ministerial meeting ระหว่างวันที่ ๘ – ๙ มี.ค. ๒๕๖๑ ณ กรุงโตเกียว ซึ่งเป็นการประชุมระดับรัฐมนตรีครั้งแรกของ SEARP โดยนายวีระศักดิ์ ฟุตระกูล รมช.กต. เป็นหัวหน้าคณะผู้แทนไทยเข้าร่วมการประชุมดังกล่าว ตลอดจนเข้าร่วมพิธีส่งมอบตำแหน่งประธาน SEARP

(๒) ความร่วมมือในการจัดทำรายงานเพื่อการประเมิน วิเคราะห์ และจัดทำข้อเสนอแนะต่อนโยบายด้านต่าง ๆ ในระดับภูมิภาค เช่น Southeast Asia Government at a Glance, SME Policy Index, Energy Outlook และ Economic Outlook for Southeast Asia เป็นต้น

* * * * *

กองนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ
กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ
๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๑